

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm, In Tertiam Partem
Divi Thomae. Tomi Qvinque**

Mysteria Vitæ Christi, Et Utrivsqve Adventvs Eivs Accurata Disputatione Ita
complectens, vt & Scholasticæ doctrinæ studiosis, & Diuini verbi
Concionatoribus vsui esse poßit

Suárez, Francisco

Moguntiaë, M.DC.XVI.

3. Quo ordine eis apparuit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94022](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94022)

in utraque indignati sunt discipuli, & fere eisdem verbis à Christo sunt reprehensi, quod non est verisimile, bis tam brevi tempore accidisse. Neque diuersitas, quæ est in narratione, satis indicat rei diuersitatem. Nam, quod ad domum attinet, potuit esse eadem domus Simonis, & Lazari, præsertim si verum est, quod refert Nicephorus lib. 1. capit. 27. Simonem fuisse patrem Lazari. Et licet demus, domum fuisse distinctam, potuit esse tam vicina, & Simon ipse ram familiaris, & consanguineus Marthæ, & Mariæ, ut in ea Martha ministraret: præsertim cum non tam propter necessitatem, quam propter amorem, & deuotionem ministraret. Deinde, quod vnus Euangelista refert, Mariam vnxisse pedes, alius caput, non sunt contraria: potuit enim vtrumque fieri, & vnus referre, quod alter omiserat. Et ita verisimile est (quod Augustinus notauit libro 2. de consen. Euangelistarum, capit. 79.) prius copiose vnxisse, & terfisse pedes, postea vero *fractio alabastris* (ut Marcus dicit) quod reliquum erat super caput effudisse. Nec dissimile est, quod Matthæus, & Marcus generaliter dicunt, discipulos fuisse indignatos. Ioannes autem solum Iudæ hoc attribuit. Nam præterquam quod (iuxta Scripturæ phrasim) potuit à Matthæo & Marco plurale pro singulari poni: fieri etiam potest, ut Iudæ murmurare inceperit: postea vero alij eum sint imitati, ut notant Augustinus, Hieronymus, & Chrysostomus super hæc loca. Tandem in scribendo tempore, seu die huius vnctionis Ioannes (ut de more eum habere diximus) ordinem historię tenuit, & ita reuera illa vnctio ante sex dies Paschæ facta est: alij autem Euangelistæ, nunquam dixerunt, esse factam biduo ante Pascha: sed cum dixissent, illo biduo ante Pascha fuisse sacerdotes, & scribas congregatos, ut Christum comprehenderent: volentes explicare nouam occasionem, quam illis diebus habuerant ex indignatione, & traditione Iudæ, per recapitulationem inferuerunt hanc historiam, quæ paulo ante præcesserat, quoniam ex ea sumpsit Iudæ occasionem vendendi Christum. Est igitur verius, vnctionem fuisse eandem: certiusque est, vnam tantum fuisse Mariam Magdalenam sororem Lazari, cui Christus primo suscitatus apparuit.

SECTIO III.

Quo ordine, & modo Christus suscitatus Mariæ Magdalenæ, & alijs mulieribus apparuerit.

DVo sunt, quæ in hac re explicanda difficultatem habent. Primum est, an Christus primo apparuerit soli Magdalenæ, vel simul cum cæteris mulieribus. Ratio dubitandi est, quia hoc posterius multum infirmatur Matthæo. Vltimo, vbi dicitur, Magdalenam cum altera Maria venisse in sepulchrum, & statim subditur, *Et ecce terremoto factus est magnus, vbi illa particula, & ecce, aperte significat statim in ipso primo accessu mulierum hoc accidisse.* Et paulo inferius eodem contextu, & narrationis serie, dicitur, *Et ecce Iesus occurrit illis.* Et confirmatur. Nam licet Ioannes solius Magdalenæ mentionem faciat: tamen non excludit alias mulieres: quin potius, si illa narratio cum alijs Euangelistis conferatur, non videntur potuisse abesse aliæ mulieres à monumento. Quia post illam apparitionem redibant simul omnes illæ scæminæ. Vnde Augustinus. libro tertio de consen. Euangelistarum. capite vigesimo quarto, affirmans apparitionem illam, quam narrat Ioannes, fuisse omnium primam, dicit ibi affuisse omnes scæminas. E contra autem Hieronymus, quæstion. 5. ad Hedibiam existimat quidem, primam apparitionem omnibus esse factam, hanc tamen esse, quam narrat Matthæus, & idem sentit Theophylactus. Matthæus.

A 28. & Euthym. capit. 68. super Matthæum, & capite 48. Euthym. super Marcum, & addit, Marcum, cum dicit, primo apparuisse Mariæ Magdalenæ, non excludere alias, sed subintelligere potius. *Frequenti enim (inquit) in v. su est. apud Euangelistas per personam, quæ insignior est, eam etiam intelligere, quæ minus nota est.* Et hinc infirmatur secunda dubitatio proposita, scilicet, an Christus bis apparuerit Magdalenæ, semel illi soli iuxta sepulchrum, & iterum in via simul cum alijs mulieribus. Nam quod ita factum sit, indicant Matthæus, & Ioannes. Aliunde verò obstat. Nam quæro, quamnam harum apparitionum fuerit prior? Si illa, quam Matthæus narrat, factam esse mulieribus in via, quomodo postea Magdalenam plorabat iuxta sepulchrum eo, quod corpus Domini esset sublatum? Si vero fuit prior ea, quam narrat Ioannes, quomodo postea ibat Magdalenam cum alijs mulieribus, cum iam sola mansisset? Quomodo etiam permissa est tangere, quod illi parum ante negatum erat?

Dicendum tamen est primo, Christum Dominum primo apparuisse soli Magdalenæ, non solum ante alios discipulos, sed etiam ante alias scæminas. Hæc est communis sententia Sanctorum ferè omnium, quos retuli in præcedenti Sectione; & Ecclesiæ, quæ siq. canit de Maria Magdalenâ.

*Prima meretur gaudia,
Quæ plus amabat ceteris.*

Et merito verba Marci ita intellecta sunt. Vix enim clarius potuit id asserere. Postquam enim de mulieribus sermonem fecit: & narrauit ea, quæ eis simul acciderunt, sermonem conuertit ad solam Magdalenam, dicentis, illi primo apparuisse. Et huic consonat narratio Ioannis, qui ex professo refert, hanc apparitionem factam soli Mariæ Magdalenæ, quando alijs abeuntibus ipsa stabat ad monumentum foris plorans. Ut autem hoc aptius comprobetur, explicemus ordinem, quo, iuxta contextum omnium Euangelistarum, intelligi potest hoc accidisse.

Primo enim omnes illæ scæminæ venerunt simul ad monumentum, audierunt terræ motum, viderunt lapidem sublatum. An vero tunc omnes illæ Angelos viderint, & audierint definiri non facile potest. Quia (ut Ioannes narrat) postquam Magdalenam vidit lapidem sublatum cucurrit ad Petrum, & Ioannem dicens, *Tulerunt Dominum, & nescimus, vbi posuerunt eum.* Si autem iam vidisset Angelos annuntiantes eum viuere, potius hæc Apostolis narraret. Quapropter Augustinus libro tertio de consen. Euangelistarum, capit. 24. significat, Magdalenam tunc nec vidisse, nec audiuisse Angelos: sic enim ait. *Ut vidit lapidem sublatum à monumento; antequam aliquid diligentius inspiceret, non dubitans ablatum inde esse corpus Iesu, cucurrit, (sic dicit idem Ioannes) & nuntiavit Petro, atque ipsi Ioanni. Idem sentit Chrysostomus. homilia 84. in Ioannem. illis verbis. Neque intrauit, neque introspexit. Quod si verum est, facile expeditur secunda difficultas posita.*

E Oritur verò alia non minor, quando scilicet intelligendum sit, apparuisse, & loquutum fuisse cum mulieribus Angelum illum, cuius Marcus, & Matthæus meminerunt, vel duos, de quibus scribit Lucas. Nam si dicamus, solam Magdalenam cucurrisse ad nuntiandum Petro, & Ioanni: alias vero scæminas interim ingressas esse sepulchrum, & vidisse, atque audiuisse Angelos, obstat euidenter Lucas Euangelista, qui, postquam narrauit hanc apparitionem Angelorum, & cætera, quæ acciderant mulieribus, protinus subdit, *Erat autem Maria Magdalenâ, & Ioanna, & Maria Iacobi, & cætera, quæ cum eis erant, quæ dicebant ad Apostolos hæc.* Cum quo consonant Matthæus & Marcus: Nam cum dixissent,

Euthym.

Maria Magdalenâ post resurrectionem primo omnium Christi apparuit.

Hym. Eccl. Marc. 16.

Ioann. 20.

Ioann. 20.

August.

Chrysost.

Luc. 24.

Matth. 28. Marc. 16.

xissent.

Nicephor.

August. Marc. 14.

August. Hieron. Chrysostom.

Matth. 28.

August.

Hieron.

Theoph.

xissent, venisse Magdalenam, & alias feminas, semper in sequentibus de eis loquuntur, dicentes. *Viderunt iuuenem, qui dicit illis: at ille exeuntes, fugerunt.* Quæ omnia ad omnes feminas, prius nominatas, aperte referuntur, si autem dicamus, omnes illas feminas viso lapide sublato statim rediisse ad Apostolos, & non vidisse Angelos, donec postea reuerſæ cum Petro, & Ioanne iterum manserunt circa sepulchrum, quando abeuntibus Petro, & Ioanne Maria remanſit plorans, (quem modum Augustinus supra significat.) Contra hoc etiam obſtat, quia tunc Maria remanſit ſola, & vidit Dominum: at verò apparuit Angelorum, quam narrant alij Euangelistæ, euidenter facta eſt ante omnem Chriſti apparitionem, vt ex verbis ipſorum Angelorum conſtat.

August.

Circa hoc, Augustinus ſignificat, abeuntibus Petro, & Ioanne non manſiſſe ſolam Magdalenam: ſed cum alijs mulieribus, & tunc eis apparuiſſe Angelos, quorum fit mentio tum à Ioanne, tum à reliquis Euangelistis. Vnde etiam ſentit, quando Chriſtus primò apparuit Mariæ Magdalene, ibi fuiſſe alias feminas. Loquens enim de Magdala, quæ iam viderat Dominum, cum eoque ſermonem habuerat, ſubdit, *Tunc egreſſa eſt à monumento, hoc eſt ab illo loco ubi erat horti ſpatium ante lapidem eſſoſum, & cum illa aliæ, quas ſecundum Marcum inuaſerat tremor, & pauor.* Dici vero poteſt, Chriſtum apparuiſſe Magdalene, præſentibus alijs mulieribus illis nihil videntibus. Sed hoc difficile creditur eſt. Nam licet corpus glorioſum tantum videatur, à quibus vult, tamen verba Magdalene, & externus motus, quo procidit ante Chriſtum, vt pedes eius complecteretur, quando ei Chriſtus dixit, *Noli me tangere*, hæc, inquam, ſine ſpeciali miraculo non poterant latere alias mulieres. Deinde ex mutuo ſermonem inter Chriſtum, & Magdalenam non obſcurè colligitur, illam tunc fuiſſe ſolam. Et idem videtur de apparitione Angelorum facta Magdalene, quam narrat Ioannes. Dixerunt enim illi, *Mulier quid ploras?* Illa verò reſpondit, *Tulerunt Dominum meum, & nescio, ubi poſuerunt eum.* Vbi iam non in plurali loquitur, ſicut Apoſtoliſ dixerat, *Nescimus*, ſed in ſingulari, nescio, quia ſola aderat, & ſimiliter dixit ad Chriſtum, *Dicite mihi, & ego eum tollam.*

Ioann. 20.

Quidam igitur ex recentioribus, ſequentes Augustinum in eo, quod aſſerit Magdalenam, viſo lapide ſublato, reuerſam eſſe ante viſionem Angeli, dicunt Magdalenam non aſſuiſſe, quando femina viderunt Angelum ſedentem, ſuper lapidem (vt narrat Matthæus) neque quando introeuntes in monumentum viderunt iuuenem ſedentem in dextris, vt narrat Marcus. Itaque iuxta hanc ſententiam, cum primum mulieres peruenerunt ad monumentum, & viderunt lapidem ſublato, Magdala ſola cucurrit ad Apoſtolos: aliæ vero iuxta ſepulchrum manſerunt: & interim prædictos Angelos viderunt, & timore percuſſæ exierunt Petrus, & Ioannes vnâ cum Magdala, & acciderunt, quæ Ioannes narrat, quæ poſtea texemus. Quæ ſententia quoad hanc partem eſt probabilis. Quia nihil eſt in Euangelio quod ei repugnet aperte: tamen non eſt neceſſaria, neque habet fundamentum in Euangelio. Primum quia ſicut Ioannes narrans reditum ſolius Magdalene ad Apoſtolos, illam tantum nominat: ita etiam narrando primam profectionem ad ſepulchrum, illius tantum meminit: ſed, hinc non rectè colligitur, illam ſolam iuiſſe ad ſepulchrum: ergo neque poteſt colligi, illam ſolam rediſſe ad Apoſtolos. Deinde (vt demus ſolam rediſſe) vnde conſtat, reliquas feminas interim Angelos vidiffe? Fieri enim potuit, vt perſeuerarent circa monumentum ſolum expectando reditum Magdalene.

Vnde facile excogitari poteſt alia ſeries huius hi-

ſtoriæ, ſequendo etiam Augustinum dicentem quando Magdala venit ad Apoſtolos, nondum vidiffe Angelos, ſimulque aſſerendo, vel cum illa rediſſe cæteras feminas, vel certe eius reditum exſpectaſſe propè monumentum, atque interim nihil vidiffe. Poſtquam vero Petrus, & Ioannes venerunt ad monumentum, & omnia inſpexerunt, ac reuerſi ſunt manſiſſe ibi Magdalenam cum cæteris feminis, adque tunc omnes vidiffe Angelum ſedentem ſuper lapidem, & ingreſſas in monumentum vidiffe iuuenem ſedentem in dextris. Poſtea vero magno tremore, ac pauore percuſſas egreſſas eſſe, ac cæteras quidem longius à ſepulchro aufugiſſe: Magdalenam verò amore timorem viſiſſe, ac iuxta ſepulchrum perſeuerariſſe, ac tunc accidiſſe, quæ Ioannes narrat. *Maria ſtabat ad monumentum foris plorans.* Contra hunc enim ordinem nihil aſſerri poteſt, & per ſe verifimile eſt, potuiſſe ita accidere: & alioqui melius ac proprius texuntur verba Marci, & Matthæi, qui de omnibus mulieribus, quarum in principio mentionem fecerant, narrant totum illud factum, & viſionem ac locutionem Angelorum. Ac ſimiliter, quæ Lucas narrat, melius hoc modo accommodantur, vt infra dicam. Tandem iuxta hanc ſeriem hiſtoriæ facile intelligitur, quomodo Chriſtus apparuerit primò ſoli Magdalene in ſpecie hortulani vt Ioannes refert. Cum enim (vt diximus) aliæ mulieres egreſſæ de monumento præ timore diffugiſſent, Magdala verò ſtatim iuxta ſepulchrum ſtetiſſet, & ſe iterum ad luſtrandum ſepulchrum inclinaſſet, videt duos Angelos, deinde Chriſtum, vt Ioannes narrat, & fortaiſſe, hoc voluit indicare Marcus, quando poſt narratam fugam mulierum de monumento cum pauore, & timore, proximè ſubiungit, *Surgens autem Jeſus mane primò apparuit Mariæ Magdalene.*

Hinc verò ulterius addo, nihil eſſe, quod nos cogat, vt dicamus, Mariam Magdalenam rediſſe ad Apoſtolos ante conſpectos Angelos. Fieri enim potuit, vt omnia quæ Matthæus & Marcus narrant uſque ad viſionem Angelorum, prius facta ſint, & poſtea cucurrerit ad Apoſtolos nuntiatura, quæ viderat, ac deinde redierit cum Apoſtoliſ ad ſepulchrum, eiſque recedentibus, & cum eis abeuntibus alijs mulieribus, ipſa ſola permanſerit, videritque Dominum, Quem ordinem ſequi videtur Tatianus Alexan. in Harmonia Euang. Neque contra hoc obſtat, quod Magdala dixerit Apoſtoliſ, *Tulerunt Dominum.* Nam etiam ipſiſ Angelis, quando ſecundo ei apparuerunt (vt probabilius credimus) dixit, *Tulerunt Dominum meum*: imò & ipſi Chriſto, quem poſt Angelos vidit, antequam illum agnoſceret, dixit, *Domine, ſi tu viſituiſti eum, dicite mihi, & ego eum tollam.* Rectè ergo quoad hanc partem dixit Hierony. *Magdalenam obſtupefaſſam in tantum torpuiſſe, vt ne Angelorum quidem præſentium ſentiret aſpectum, cumque videret Angelos, etiam, quos videbat, ignoraret.* Non ergo cognouit eſſe Angelos, neque eis fidem adhibuit, vel ſaltem non firmam, & ſtabilem: ſed admodum vacillantem, vel potius ab eis decipi timuit, ideoque dicere potuit, *Tulerunt Dominum meum*: vix enim ſciebat, quid diceret. Sed inſtabis: Si viderat Angelos, cur non id narrauit Apoſtoliſ? Reſponderetur, Cur non id narrauit vidiffe lapidem ſublato, vel potius, vnde conſtat, non vtrumque narraſſe? Ioannes enim refert quidem dixiſſe, *Tulerunt Dominum de monumento, & nescimus, ubi poſuerunt eum.* An vero plura dixerit, taceret quidem Euangelista, non tamen negat. Quocumque ergo ex ijs modis rectè intelligitur quomodo abſque diſcordia Euangelistarum potuerit CHRISTVS primo apparere ſoli Mariæ Magdalene ſeorſum ab alijs mulieribus. Alia vero difficultas, quæ hic ſuboritur ex alia apparitione, quam Matthæus narrat, in ſequenti conſequentia tractabitur.

Matth. 28.

Tatian. Alex.

Hieron.

Obſectio.
Reſponſio

Ioann. 20.

Dicent.

In die resur-
rectionis una
et alius fa-
ctus Mag-
dalena Chri-
sti apparet.
August.
Hieron.
Euthym.
Theophyl.
Chrysost.
Tatian.
Dried.
Matth. 2.

Dicendum est secundo, Christum eo die iterum apparuisse Magdalene simul cum alijs mulieribus. in hac conclusione conveniunt omnes antiqui expositores, August. Hieronym. & Euthy. supra citati, & Theophylact. supra. Insinuat Chrysost. hom. 90. in Matthæ. Tatianus in Harmonia, Driedo libro tertio de dogmatibus Sacre Scripturæ tract. 3. capite quarto, presertim quoad eam partem, quæ asserit in ea Christi apparitione, quam Matthæ. narrat factam esse mulieribus, inuentam esse Magdalenam, quoniam Matth. satis aperte id indicare videtur. Eodem enim contextu, & eisdem referens mulieres, dicit. Et ecce Iesus occurrit illis, dicens, Aue: illæ autem accesserunt, & tenuerunt pedes eius. Nam relatiuum illæ, & illæ, easdem feminas refert, de quibus à principio capitis sermonem habet. Ex hac verò parte necessario sequitur (suppositis ijs, quæ dicta sunt in prima conclusione) eodem die, atque intra breue spacium temporis, bis Christum apparuisse Mariæ Magdalene. Quod vero prius soli apparuit, quam simul cum alijs feminis, primo probatur testimonio Marci supra tractato, & ex omnibus adductis in præcedenti conclusione. Secundo conuincitur alio argumento supra facto, scilicet, quia si Magdalena prius vidisset Christum cum alijs mulieribus, non steterit postea iuxta monumentum plorans, ac dicens, Tulerunt Dominum meum. Nam licet Hieronymus supra respondeat, potuisse Magdalenam hæc dicere præ nimia turbatione, etiam si iam Christum vidisset: tamen reuera hoc non est credibile. Quia Christi præsentia omnem mororera, perturbationemque Magdalene abstulerat. Item quia non erat ita perturbata, quin esset sui compos, & ratione perfecte vteretur: ergo, si semel vidit, sibi que persuasit, esse Christum, quem conspicebat viuum, ac resuscitatum, non poterat postea corpus eius mortuum querere, ac lamentari. Tertio probatur, declarando seriem historię, atque harum apparitionum ordinem. Nam postquam Magdalena vidit Dominum in specie hortulani, & ab eo iussa est ire nuntiaturum discipulis, quæ viderat, summo gaudio affecta diligentissimè iter arripuit atque ita facillè fieri potuit, ut ad alias mulieres breui perueniret. Verisimile enim est, illas tum ob animi turbationem, & mororem, tum etiam ob desiderium sciendi quid accidisset, lentè incesisse. Postquam ergo eas Magdalena conseruita est, cœpit simul cum eis progredi, & foras de his, quæ viderat, colloqui, & tunc iterum apparuit eis Christus in via, ut Matth. narrat. Igitur cum hoc modo omnia, quæ Euangelistæ narrant, facillè in concordiam redigantur, & per se constet, facillè potuisse ita accidere, & omnes alij modi magnas difficultates pariantur, merito hunc cæteris perferendum censemus.

Matth. 28.

a. Dubium.

Ioan. 20.

Dux verò graues difficultates supersunt in hac sententia explicandæ. Prior est, quia in priori apparitione facta soli Magdalene fuit prohibita tangere pedes Christi, illis verbis, Noli me tangere, nondum enim ascendis ad Patrem meum: at in apparitione facta mulieribus Christus permittit eis, ut accederent, tenerentque pedes eius, ut Matth. narrat: ergo non est verisimile inter eas affuisse Magdalenam. Curenim permittit fuisse tangere, quæ paulo ante fuerat prohibita? Hæc difficultas ferè communis est in omni sententia. Nam licet daremus Magdalenam non affuisse in secunda apparitione, eodem modo inquiri posset, cur ipsa non fuit permittita tangere, alix vero admittæ sint, cum nec maiori fide, aut reuerentia, & charitate accederent, cumque etiam ille missæ fuerint ad annuntiandum discipulis resurrectionem, sicut Magdalena? ut ergo radicem huius difficultatis aperiamus, & expediāmus, explicanda in primis est ratio illa, quam reddidit Christus repellens Magdalenam à suo contractu. Nondum enim ascendis ad Patrem. Quæ ratio difficillima est. Nam

potius, quia nondum ascenderat, tangi poterat, sicut ab alijs discipulis postea contræctatus est: & si iam ascendisset, contingi iam non potuisset. Varijs ergo modis exponitur hæc ratio. Primo ut Christus non loquatur de ascensione locali in cælum: sed de ascensione spiritali in cor, & mentem Magdalene, ut sensus sit, nondum me agnoscis, & quæris ut verum Dei filium, & ita in fide tua nondum ascendis ad Patrem, id est, ad æqualitatem cum Patre, neque ad veram naturam filij Dei, & ideo noli me tangere. Ita Augustinus tractat. 121. in Ioann. & sermone sexagesimo de verbis Domini, & 152. & 155. de tempore. Qui etiam metaphoricè exponit illa verba, Noli me tangere, de tactu fidei, id est, noli in me sic credere, sicut nunc credis. Et iuxta hanc expositionem respondendum est ad difficultatem propositam, Christum tunc repulisse Magdalenam, ut fidem eius augetet, atque perficeret. Erat enim tunc imperfecta. Postquam autem vidit Christum, & ab eo edocta, atque illuminata est, non solum perfectionem existimationem de illo habere cœpit: sed etiam locas feminas in eadem fide instruxit, ideoque in secunda apparitione omnes permittit tangere Christum, & adorare. Et hanc responsionem significauit Hieronymus dicta questione quinta ad Hedibiam in sine dicens. Magdalenam prius à Domino fuisse correptam, ut incredulam: post verò in tantum cum alijs profecisse, ut & permittit fuerit tenere pedes eius. Sed responsio hæc fundatur potius in sensu mystico, quam in literali, cum non sit iuxta verborum proprietatem, ut patet ex verbis à Christo subiunctis. Vae ad fratres meos, & dic eis. Ascendo ad Patrem meum, ubi aperte loquitur de corporali ascensione. Et idem dicendum est de alia expositione Hieronymi supra, ubi verbum illud, Nondum ascendis, exponere videtur, id est, nondum resurrexi, & ad statum gloriæ perueni, scilicet in tua fide & existimatione. Vnde, inquit, Quem mortuum quæris, viuentem tangere non mereris. Si me nondum putas ascendisse ad Patrem: sed hominem fraude sublatum, meo tactu indignaris. Et veramque complectitur Ambrosius Lucæ ultimo, & significat libro de Isaac, & anima capite quinto & sermone, 58. qui potius Diui Maximi esse censetur. Nec dissimilis est, quam significat Leo Papa sermone secundo de ascensione, dicens, Magdalenam tunc gessisse personam Ecclesiæ, quæ Christum in hac vita habere præsentem desiderare poterat, cui Christus, Noli, ut ad me corporaliter venias, neque ut me sensu carnis agnoscas. Ad sublimiora te dissero, maiora tibi præparo: cum ad Patrem ascendero, tunc me perfectum, verusque palpabis, apprehensura quod non tangis, & creditura, quod non cernis. Quibus verbis etiam significat, illam repulisse propter imperfectam fidem. Rationem autem Christi aliter explicare videtur, scilicet, Nondum ascendis, id est, nondum tu peruenisti ad eam perfectam fidem, quam post meam ascensionem consequutura es. Quæ explicatio præterquam quod non bene accommodatur contextui, auget difficultatem propositam. Quia iuxta hanc rationem si expolitam non debuisset Christus ante accessionem se tangendum præbere, aut Magdalene, aut alijs.

Testimonij
Ioann. 20.
1. expositio.

August.

Hieronym.

Hieron.

Ambro.

Maxim.

Leo Papa

Tertullian.

Deinde id, quod commune est omnibus ijs expositionibus scilicet, Mariam Magdalenam repulsum esse propter imperfectionem fidei, non video, quo fundamento nitatur, cum verbum eius, Magister, potius indicet indubitam fidem: & ita Tertullian. libro contra Prax. capite 25 Magdalenam vocat fidem: feminam, quæ non ex curiositate, neque ex incredulitate, sed ex fide, & dilectione Christum tangere aggressa est.

Atque easdem difficultates habet expositio Cyrilli. 12. in Ioann. capite 50. ubi ait, Christum ante passionem facile permittisse quoslibet peccatores ad se tangendum accedere, ut eos sanctificaret. Quia eo tem-

Expositio
Cyrilli.

eo tempore adhuc erat in similitudine carnis peccati, ut notauit etiam D. Thom. infra quæst. 80. articulo 4. ad 1. At vero post resurrectionis gloriam, non ita facile se palpari permisit, ad significandum corpus Christi non esse tangendum nisi ab his, qui Spiritum sanctum acceperunt. *Qui ergo* inquit Cyrillus) *nondum Spiritum sanctum miserat, ideo a tactu suo Mariam prohibebat dicens, Nondum enim ascendi ad Patrem meum, id est, nondum Pater per me Spiritum sanctum ad vos misit.* Contra hanc enim expositionem obstat quod iuxta illam non debuisset postea permitti, se tangi à mulieribus, & discipulis. Responderi tamen posset, Christum voluisse hoc semel significare in Magdalena adhuc imperfecta: non tamen oportuisse, ut semper id obseruaret. Tum quia necessarium erat ad confirmandam resurrectionem aliquando ut se cōtrectari permitteret. Tum etiam, ut lenitatis ac beneuolentiæ signa discipulis exhiberet. Sed quamuis hoc ita sit, illa tamen ratio valde mystica apparet, & in verbis Christi non habet fundamentum. Multo autem magis voluntarium est, quod quidam addunt, Magdalenam non solum voluisse adorare Christum, & deosculari pedes eius: sed etiam petiisse ab eo, ut sibi daret Spiritum sanctum, quem post suam se resurrectionem daturum promiserat. Et ideo Christum ita respondisse. Hoc enim liberè excogitatum est, neque in presenti textu Euangelii habet fundamentum, neque in alio loco ubi Christus Spiritum sanctum promisit. Illa enim promissio facta est in cena, ubi soli aderant Apostoli, & fortasse ad aures Magdalene nondum venerat.

Ioannes Hefselius in historia passionis & resurrectionis domini.

s. Expositio. Chrysost. Theoph. Euthym. Iustin. Martyr.

Alij ergo exponunt, Magdalenam existimasse, Christum rediisse ad eandem vitæ conditionem, quam ante mortem habuerat: sicut fratrem suum Lazarum paulò antea à Christo resuscitatum adspexerat: & ideo voluisse eodem modo, atque eadem familiaritate cum illo conuersari, ut antea solebat. Christum autem, ut eam doceret ad altiorē vitæ statum se surrexisse, eam prohibuisse dicendo, *Noli me tangere.* Ita exponit Chrysostom. homilia 85. in Ioan. quem Theophylactus, & Euthym. sequuntur, & fuit antiquior expositio Iustini mart. quæst. 48. ad Orthodoxos. Dicitur est (inquit) Maria a Seruatore, *Noli me tangere: quasi diceret, noli me siqui, ut perpetuo tecum verseris, sicut erat ante meam crucem consuetudo.* Iuxta quam expositionem non erit necessarium dicere, Christum repulisse Magdalenam, ut nullo modo ipsum tangeret, suosque pedes deoscularetur: sed ne diu, atque familiariter ibi cum ipso maneret. Quin potius addit Caietanus, nec displicet Iansenio ca. 145. non tantum voluisse Magdalenam, tangere pedes eius: sed etiam præ nimia lætitia, & incredibili vi amoris voluisse illum amplecti, eiusque faciem, & collum tenere, & ab hoc contactu eam repulisse Christum. Quod si verum esset, facillimè expeditur difficultas proposita. Nam postea Magdalena iam admonita à Christo, non accessit eo modo, sed solum ad pedes procidit cum reliquis mulieribus adorandi causa, & idcirco permitta est tangere Christum.

Ioan. 17. Luc. 10.

Sed mihi hæc non probantur, Chrysostomus enim dicit, Magdalenam voluisse accedere ad Christum eo modo, quo prius solebat. Impitum autem esset cogitare Magdalenam fuisse solitam eo modo contingere, vel amplexari Christum, sed solum, procidere ad pedes Domini (ut dicitur Ioan. 11.) & secus pedes eius sedere (ut dicitur Luc. 10.) ergo incredibile videtur hoc tentasse, quando Christus ei apparuit: vel saltem non est hæc mens Chrysostomi, neque vllus vnquam Sanctorum id dixit. Deinde, quamuis Christus non ostenderit Magdalene gloriam suam tamen solo suo aspectu, tantam grauitatem & venustatem ostendebat, ut honorem quendam, seu reuerentiam conciliaret, Vnde verbum, quod sta-

tim protulit Magdalena, scilicet *Magister*, potius fuit reuerentiæ, quam amoris. Ergo verisimile est magna cum reuerentia procidisse ad pedes eius: nec fuisse ob hanc causam à Domino repulsam. Denique iuxta hanc expositionem difficile applicatur ratio Christi. Quid enim significat. *Noli mecum tam familiariter agere, quia nondum ascendi ad Patrem meum?* Nunquid post Ascensionem erat illo modo, ac familiaritate Christum cōtrectatura? Nisi quis fortasse dicat, in statu gloriæ futurum esse inter Christum, & Beatos familiarem illum tractandi & conueniendi modum, & hoc voluisse Christum significare, ut indicauit Bernardus serm. quinto, de omnibus Sanctis. Sed hoc quoque non est admodum probabile, tum quia etiam in cælo non erit illa familiaritas, quæ indecentiam quandam præfert. Tum etiam, quia Christus non dicit, *Nondum enim ascendimus*, sed de se solo loquitur. Tum denique quia nullus interpretum ita intellexit.

Bernard.

Aliter vero solet accommodari ratio Christi ad prædictam expositionem, ut non intelligatur perfecta, & consummata solis illis verbis, *Nondum enim ascendi ad Patrem meum*, sed coniungenda sint etiam sequentia, *Vade autem ad fratres meos, & dic eis, Ascendo ad Patrem meum, &c.* Ita ut sensus totius orationis sit *Noli me tangere*, id est, ne existimes tam familiariter esse mecum agendum. Quamuis enim, nondum ascendi ad Patrem meum, tamen iam sum in eo statu, in quo breui ascendam. Itaque iam sum constitutus in statu glorioso, & immortalis, & ideo neque mihi debetur terrena habitatio, nec prior conuersandi modus, quamuis propter vestram vtilitatem aliquantulum differam Ascensionem meam. Quæ expositio placuit recentioribus: & est probabilis, vim tamen aliquam infert literæ. Tum quia oportet subintelligere, vel addere aliquod verbum, scilicet, *quamuis non ascendi.* Tum etiam quia illa verba, *Vade autem ad fratres meos*, non commodè interponuntur, Neque magis placet modus, quo alij Christi rationem inducunt. Dicunt enim, subintelligendas esse plures interrogationes, quas Magdalena facere posset, quas Christus præuenire, eisque vno verbo satis facere voluit. Cum enim Christus illi dixisset, *Noli me tangere*, potuisset ipsa conqueri, & dicere. Quid rei hoc est? Nonne, Domine, tecum familiariter agere solebam, & ad deoscolandos pedes tuos benigne admitti? Cui Christus tacite respondet, se iam esse in statu gloriæ, & immortalis, in quo ascensus esset ad Patrem. Sed quia potuisset Magdalena rursus inflare dicens. Nonne ego te video sicut antea? Nonne tecum eodem modo loqueris, & conuersaris? Ad hæc omnia respondet Christus illis verbis, *Nondum ascendi ad Patrem meum*, ac si diceret, noli mecum ita familiariter conuersari. Quia licet tibi me conspiciendum præbeo, non ideo est, quia status in quo iam sum constitutus, id requirit: sed quia ex dispensatione quadam nondum ascendi ad Patrem propter vestram vtilitatem. Quæ omnia sunt quidem ingeniosè excogitata: tamen obscurum valde, & Laconicum fingunt Christi sermonem: & præterea supponunt aliquid incertum, & quod vix potest commodè explicari. Non enim satis intelligo, quis fuerit hic modus nimis familiaris, quo Magdalena voluit tangere Christum: neque etiam video fundamentum ad dicendum, Magdalenam existimasse, ad vitam mortalem, eum surrexisse.

Vltima ergo expositio, & maximè consentanea literæ esse videtur, Christum nihil aliud voluisse Magdalenæ significare, nisi ut velociter properaret ad annuntiandam suam resurrectionem discipulis. Vnde cum ipsa vllat ad pedes eius immorari, & semel, atque iterum deosculari, dixit illi: *Noli me tangere*, id est, noli nunc in hoc immorari, ac si non esses amplius me visura. Erit enim postea tempus, in quo potissis meo conspectu frui, meque contingere, ac bene-

Expositio vera.

Magdalena Christum in hoc tangere cur prohibere.

venerari. *Nondum enim ascendi ad Patrem meum*, id est, quia non solum nondum iam ascendi: sed etiam per aliquot dies non sum ascensus, & ideo prope-
ra ad fratres meos, & dicillis intra breue tempus
me ascensurum ad Patrem, prius tamen videndum
fore ab eis: ut ex alijs Euangelistis colligitur. Quæ
expositio nullam vim infert illi verbo, *Ascendi*. Nam
licet sit præteritum, & non futuri temporis: tamen ad
maiores rei explicationem, & exaggerationem
solemus ita loqui etiam in vulgari sermone, ut
cum aliquem virgemus, ut antequam discedat, ali-
quid faciat, Hispanè etiam respondere solet, *no soy
ydo*, id est, antequam discedam, erit tempus id præ-
standi.

Responso.

Magdalena
Christum in
via tangere
una cum a-
lijs feminis
cur permissa.

Sed hæc expositione supposita, vtget amplius dif-
ficultas in principio posita. Nam si Christus non
permisit à Magdalena tangi sese, ne moram faceret:
ergo eandem ob causam non debuit in via hoc per-
mittere tam ipsi, quam reliquis mulieribus: sed mo-
nere potius, ut properarent. Ad hoc vero facile
respondi potest. Primò, cum Christus dixit Mag-
dalena, *Noli me tangere*, non omnino prohibuisse,
ne ipsius pedes deoscularetur, ac veneraretur: sed
significasse, ut citò se expediret, & ad discipulos fe-
stinaret. Sicuti & quando discipulis dixit, *Neminem
salutaueris in via*, non interdixit eum salutandi
modum, quem charitas, & urbanitas exigit, sed vo-
luit eo dicendi genere significare, ut sine mora pro-
ficisceretur munus obituri suum. Ad hunc ergo
modum, cum dixit Mariæ Magdalene, *Noli me tan-
gere*, non omnino vetuit, ne pedes deoscularetur, ac
veneraretur suos: sed indicauit ei sedulitatem, ac
diligentiam, quam nauare oportebat in annuntian-
da discipulis resurrectione sua. Et ideo nihil ob-
stat, quod postea tam ipsi Magdalene, quam alijs
mulieribus, se adorandum tangendumque præ-
buerit. Nam id etiam sine multa mora fieri po-
tuit, solum quantum charitas, ac debita reuerentia,
deuotioque poscebant. Vnde illis statim dixit
Christus, *Ite, nuntiate fratribus meis*. Et hinc fortasse
Athanasi in libro de Incarnatione Christi, occa-
sionem sumpsit dicendi, Christum omnibus mulie-
ribus ad se accedentibus dixisse, *Noli me tangere*:
eas tamen nihilominus accedentes tenuisse pe-
des eius, & adorasse. Nam, licet non legamus o-
mnibus dixisse illa propria, ac formalia verba: ta-
men quoad sensum omnibus dixit, ut irent, ac pro-
perarent nuntiaturæ discipulis resurrectionem.
Et eadem ratione, quamuis non legamus, Magda-
lenam in prima apparitione tenuisse pedes CHRIS-
TI, & adorasse, tamen non fuit absolutè vetita
id facere: ideoque verisimile est fecisse id qui-
dem, quamuis quam citissimè, nullaque interiecta
mora.

Secundò, quamuis daremus, Christum omnino
prohibuisse Magdalene in prima apparitione, ne se
contingeret, posset sufficiens ratio assignari, ob
quam in secunda apparitione hoc permissum sit
tam illi, quam socijs, videlicet, quia Maria iam ex
parte impleuerat, quod Christus iusserat, & gaudiū
resurrectionis cum socijs suis communicauerat,
quibus resurrectionem Christi annuntiauerat. E-
inde iam minime morari volebat ad pedes Do-
mini, sicut prius: sed statim simul cum alijs eum ad-
orare, & statim iter maturare suum. Denique non
omittam dicere, quod Epiphanius hæresi vigesima
sexta, prope finem significauit his verbis, *Ut ostende-
ret manifestam castitatem, & sanctimoniam per sanctifi-
cationem, dicit Maria, Ne me attingas*. Indicat enim ra-
tionem moralem potius, quam literalem, videli-
cet, Christum ob exemplum purissimæ castitatis
non permisit, Mariam prius se contingere, quando
videlicet, sola erat: postea verò in præsentia, & con-
fortio aliarum mulierum id permisit. Addi etiam
potest ratio mystica, quam latè persequitur Ruper-

Fr. Suarez, tom. 2.

A tus libro decimo quarto in Ioannem, quod Maria
quando sola accessit ad Christum gerebat figuram
Ecclesiæ ex gentibus congregandæ, quæ non con-
tractu corporali, sed spiritali fide ad Christum post
Ascensionem eius erat peruentura. De quare multa
legi possunt in Petro Chrysologo ser. 75. & sequen-
tibus.

Secunda difficultas est, quomodo variæ Ange-
lorum apparitiones, quas Euangelistæ narrant, cum
nostra sententia cohæreant. Et præcipuè est diffi-
cultas de apparitione duorum Angelorum, quam
Lucas refert dicens, *Ecc duo viri steterunt secus illas in
veste fulgenti*. Quam apparitionem necesse est, esse
distinctam ab illa, quæ facta est Mariæ Magdalene,
quando vidit duos Angelos. Dicitur namque est,
quando illos vidit, fuisse eam solam, & ab alijs fœ-
minis seiunctam, & Ioannes dicit fuisse extra sepul-
chrum: at illi duo Angeli (de quibus Lucas memi-
nit) visi sunt ab omnibus illis fœminis existentibus
intra sepulchrum: non apparet autem quando, iux-
ta ordinem historię supra positum, hi duo Angeli
videri potuerint à mulieribus. Quando enim pri-
mum ingressæ sunt in monumentum, tantum vide-
runt vnum Angelū intus (ut Marcus narrat) postea
verò non sunt iterum ad illud reuersæ. Quia eodem
Euangelista teste, discessere statim magno pauore
conculsæ.

In explicanda hac difficultate, & repugnantia,
quæ esse videtur inter Euangelistas narrantes has
apparitiones Angelorum, variæ sunt expositiones.
Quidam ita conciliant, & texunt seriem historię, ut
primò mulieres viderint vnum Angelum extra sepul-
chrum sedentem super lapidem, (ut Matthæus
narrat) eiusque monitu mulieres (quibus ipse dixit,
Venite, & videte locum, ubi positus erat Dominus) intro-
euntes viderint iuuenem sedentem in dextris (ut Mar-
cus narrat) statim verò præ timore egressæ sunt. Ma-
gdalena porro, quæ sola permanfit, iterum se incli-
nans ad monumentum vidit duos Angelos, & Do-
minum, atque iterum reuersa est ad discipulos. Ali-
terim vero alij duo Angeli apparuerunt reliquis
mulieribus, quæ à monumento timore plenæ, aca-
nimo consternatæ discesserant. Hæc vero senten-
tia mihi probari non potest. Primò, quia est pa-
rum consentanea narrationi Lucæ. Is enim potius
significat mulieres vidisse hos Angelos, intra sepul-
chrum, sic enim scribit, *Et ingressæ non inueniunt
corpus Domini Iesu: & factum est, dum mente consterna-
ta essent de isto, ecce duo viri steterunt secus illas in veste
fulgenti*. Et postquam retulit omnia, quæ Angeli
mulieribus dixerunt, subdit, *Et regressæ à monumen-
to, nuntiauerunt, &c.* Ex hoc enim contextu satis
verosimilis coniectura fit, mulieres ingressas mo-
numentum, antequam exirent, vidisse Angelos, eo-
rumque verba audiuisse. Quod etiam patet ex illis
verbis Angelorum, *Non est hic*. Erant ergo in ipso
sepulchro, quod designatur per illud aduerbium
hic. Præterea quia inferius significat Lucas Magda-
lenam affuisse cum alijs mulieribus, quando ij duo
Angeli apparuerunt. Nam post citata verba ait,
*Erant autem Maria Magdalena, & Ioanna, & Maria la-
zari, & cætera, quæ cum eis erant, quæ dicebant ad Apo-
stolos hæc*. Responderi potest, Lucam non dicere,
Magdalenam huic visioni Angelorum interfuisse:
sed narrasse Apostolis, quæ viderat simul cum alijs
mulieribus. Quod verum esse potuit, quia licet
non omnes simul: tamen omnes eadem fere vide-
rant, & audierant, & omnes eadem narrarunt Apo-
stolis. Sed non est reuera hæc Euangelistæ mens,
cum enim ait, *Quæ dicebant ad Apostolos hæc*, aper-
tè refert per illud pronomen, *hæc*, eadem, quæ ip-
se narrauerat. Neque est verisimile, mentionem
facere de Magdalena, & de illa scribere, quomo-
do eadem narrauit, quæ aliæ mulieres, nisi quia
significare voluit, eam affuisse omnibus, quæ scri-
pserat,

Aaa

pferat,

Matth. 28.
Athanasi.

Epiphani-
Castitatis
exemplum.

Pet. Chrys.

2. Dubium.

Luc. 24.

Ioan. 20.

Marc. 16.

Matth. 28.

Marc. 16.

Luc. 24.

pferat. Accedit, hanc esse sententiam Augustini, & communem omnium interpretum: contrariam vero neque habere fundamentum, neque esse necessariam ad explicandam seriem historię, vt ex dicendis patebit.

Ex his rationibus consequenter infero hanc visionem Angelorum, quam Lucas narrat, accidisse, antequam Christus primò appareret Magdalene in specie hortulani. Quia quando hi duo Angeli appuerunt, adhuc mulieres non credebant, Christum viuere, & corpus eius mortuum querebant, vt patet ex illis verbis Angelicis, *Quid queritis viuentem cum mortuis?* Sed postquam Magdalena vidit Dominum, & occurrit alijs mulieribus, eisque nuntiavit, quod viderat, iam non inquirebant viuentem cum mortuis: sed potius ibant nuntiaturę Apostolis, quod Maria viderat, quibus per viam incedentibus iterum CHRISTVS apparuit, vt supra diximus: ergo, si Magdalena affuit huic apparitioni Angelorum (vt verè affuit) necesse est, vt ante primam Christi apparitionem sit facta. Dicunt verò quidam, hanc visionem Angelorum (quam Lucas narrat) esse eandem cum ea, quam memorat Ioannes: illos tamen Angelos bis loquutos fuisse, primum soli Magdalene coram alijs, postea omnibus. Sed non placet, primò, quia apud Lucam Angelis apparuerunt cum omnes mulieres simul erant, & intra sepulchrum: apud Ioannem vero, cum Magdalena esse sola, & in vestibulo, vt exponemus. Secundo, quia vt colligitur ex Ioanne Magdalena statim post verba & nutus Angelorum conuersa est, viditque Dominum: ergo non possunt commodè interponi cetera verba.

Cyrrill. Ier.
Beda.
Burcardo.

Vt ergo totam hanc rem exponamus, supponendum est ex Cyrrillo Ierosolym. catechesi 14. & Beda libro de locis sanctis, seu de situ Ierusalem capite secundo, & ex Burcardo in libro de descriptione terrę Sanctę, in prima parte, capite septimo, in sepulchro Domini duplicem fuisse speluncam, alteram exteriorem (quam Cyrrillus vestibulum sepulchri appellat) alteram interiorem, in qua excisum erat sepulchrum à pauieto terrę tribus palmis erectum. Inter quę duo loca ostium erat, in quo lapis fuit positus, quo sepulchrum Domini clausum dicitur in Euangelio. Ex qualocumque descriptione intelligitur illā exteriorem partem speluncę respectu diuersorum dici posse esse extra, & intra sepulchrum. Etenim si per sepulchrum intelligamus parua illam & interiorem speluncam, vbi positum fuit corpus Domini, reliqua pars dicitur exterior, & qui in illa fuerit, dicitur esse extra sepulchrum: si autem per sepulchrū, seu monumentum intelligamus totam illam speluncam, sic qui fuerit intra priorem partem eius, dicitur esse intra sepulchrum. Hoc ergo supposito, faciliè intelligi potest tota series historię.

Responsio

Primò enim Matthæus dicit, mulieres peruenisse ad monumentum, & Angelum reuoluisse lapidem, & sedisse super eum. Vnde verisimile fit, lapidem sublatum ab interiori ostio sepulchri positum esse in exteriori parte speluncę, ibique Angelum loquutum cum mulieribus, quę apud Marcum dicuntur ingressę in monumentum. Quia ingressę sunt in priorem partem speluncę, in qua etiam viderunt inueniem sedentem à dextris, vt idem Marcus narrat: Atque rectè intelligitur, eandem esse apparitionem Angeli, quam Matthæus & Marcus narrant, vt August. etiam docuit libr. 3. de consensu Evangelistar. cap. 4. & Theophylact. & alij, quamuis alias etiam afferant rationes conciliandi Matthæum cum Marco. Quod verò de eadem re loquantur, probabile fit primò ex similitudine circumstantiarum. Vterque enim describit Angelum sedentem, & indutum veste candida, & loquentem ad feminas eisdem ferè verbis. Secundo, quia nulla est dissimilitudo, quę cogat ad afferendum, illos Angelos

Concordia
Euangelistarum in rec.
fendis angelorum appa-
ritions.
August.
Theophyl.
Matth. 28.
Marc. 16.
August.
Theodor.

fuisse distinctos. Illa enim videtur esse maxima, quod Matth. significat fuisse extra sepulchrum, cum quia dicit, *sedisse super lapidem*: tum quia dixit mulieribus, *Venite, & videte locum, vbi positus erat Dominus*. Marcus autem indicat Angelum visum esse intra sepulchrum, dum ait, *Introentes in monumentum viderunt inueniem, &c.* Vt enim omittam aliam expositionem Augustini dicentis, hæc verba posse exponi per anticipationem, & aliam Theophylacti, & aliorum dicentium, eundem Angelum, qui prius extra visus fuerat, postea ingressum esse cum mulieribus, ibique iterum sedisse: quę violentiæ mihi videntur, & parum consentaneę literę. Illa explicatio, quę ex dictis colligitur, facillima est, scilicet Marcū loquutum fuisse de toto monumento, in cuius parte exteriori erat lapis sublatum ab ostio interioris speluncę, ad quam videndam Angelus mulieres inuitauit. In alijs vero omnibus nulla est apparens repugnantia: sed vnus addit, quod alter omisit: vt verbi gratia, Marcus tantum dicit, *Angelum sedisse*: non verò significat, vbi sedebat. Quod Mat. addidit, scilicet, *super lapidem*: non tamè exposuit, in quo situ: hoc verò explicuit Marcus dicēs sedisse à dextris. Quod ita videtur intelligendum, lapidem sublatum ab ostio monumenti iacuisse ad dexterā partem ipsius iannę seu hominum volentium ingredi interiorem speluncam, seu sepulchrum.

Secundo post hanc visionem primi Angeli conuenienti ordine sequitur, quod Lucas narrat. Cum enim, monente Angelo, mulieres ingressę fuissent sepulchrum, ibi viderunt duos viros in veste fulgenti, audieruntque omnia, quę loquuti sunt, postea verò egressę sunt de monumento. Quod autem subdit Lucas, *Regressę à monumento nuntiauerunt hæc omnia illis vnde est, & ceteris omnibus*, dupliciter accommodari potest ad prædictam seriem historię. Nam, si teneamus, has visiones Angelorum accidisse, antequam Magdalena reuerteretur ad Apostolos (quod Ioannes narrat) optimè, ac consequenter dici potest, hæc omnia statim facta esse, prout à Luca narratur, ita vt egressę de monumento, antequam vlla earum Christum vidisset, omnes fuerint ad nuntiandum discipulis, quę viderant. Cui expositioni consonant verba illa, quę dixit Cleophas cum Christo loquens Luca 24. *Sed & mulieres quędam ex nostris terruerunt nos, quę ante lucem fuerunt ad monumentum, & non inueniunt corpore eius venerunt dicentes, &c.* etiam visionem Angelorum vidisse, qui dicunt, eum viuere, ergo signum est, eas statim reuersas esse ad discipulos post visionem Angelorum, antequam CHRISTVM viderent. Nam si vidissent, hoc maximè illis nuntiassent, idemque Cleophas potissimum narraisset. Et iuxta hunc ordinem consequenter dicendum est, iterum fuisse reuersas ad sepulchrum cum Magdalena, & discipulis, quibus iterum à sepulchro redeuntibus Magdalena sola permansit, viditque Dominum, & postea velociter reuertens alias feminas est consequuta, quibus CHRISTVS iterum apparuit, vt supra explicatum est. Contra hanc vero expositionem solum potest obiici. Quia videtur repugnare ijs, quę

Luc. 24.

Ioannes refert, nimirum, Magdalenam reuersam ad discipulos dixisse, *Tulerunt Dominum meum*. Sed responderi potest, vtrumque accidisse, scilicet, quod Magdalena id diceret: alie verò affirmarent, se Angelos vidisse. Nam vt supra dixi, fortasse Magdalena præ nimio affectu, ac turbatione non existimabat esse Angelos, sed homines, qui corpus Domini furati fuerant: vel certè putabat, esse sublatum ab Angelis, quorum verba, vel præ turbatione non satis intellexit: vel certè non integrā fidem eis adhibuit, aut si in principio credidit, postea hæsitauit: alie verò fortasse maiore fecere loquētibz fidem, Cuius signum est quia exierant de monumento cum gaudio magno. (vt Matthæus dicit) & ideo postea narrabant discipulis

Obiectio.

Responsio

Matth. 28.

discipulis omnia, quæ viderant. Quod vero Marcus ait, nemini quicquam dixisse præ timore, intelligendum est, vel de custodibus, vel de alijs, qui eis occurrerunt, donec peruenerunt ad discipulos. At verò tenendo cum Augustino & alijs Patribus [quos suprarctulimus] Magdalenam vel solam, vel cum reliquis foeminis, reuersam esse ad discipulos, antequam illum Angelum videret, alio modo erit hic locus explicandus, vt statim commodius exponemus.

Tertio igitur, postquam mulieres territæ visione Angelorum, egressæ sunt de monumento, & alia longius discesserunt, Magdalena permansit in vestibulo sepulchri. Sic enim intelligo, quod Ioannes ait *stabat foris plorans*: vbi se inclinans ad ostium monumenti, vt videret sepulchrum interius, iterum vidit duos Angelos, vnum ad caput, alium vero ad pedes sepulchri (vt Ioannes narrat) & tunc Christus apparuit à tergo Magdalene, quem Angeli inspicientes signa reuerentiae illi exhibuerunt, & hæc fuit occasio Magdalene conuertendi se retrorsum, vt notarunt Chrysostomus, homil. 85. in Ioannem, & Athanasius, quæstio. 78. ad Antiochum. Postea verò contingere omnia, quæ de veraque apparitione Christi ad mulieres supra diximus: ac tandem id, quod Lucas dixit, mulieres narraffe hæc omnia discipulis. Lucas enim prætermisit apparitiones Christi ad foeminas, quas satis scripserunt alij Euangelistæ, & ideo narrata visione Angelorum, quam alij prætermiserant, statim gradum fecit ad mulierum enarrationem scribendam. Huic vero expositioni ob stare possunt citata verba ex Cleopha. Quibus responderi potest, mulieres quidem vtrumque narraffe discipulis, scilicet & Angelos, & Christum vidisse: Cleopham tamen vel non omnia audiuisse, aut intellexisse: vel certe non esse ausum omnia dicere homini peregrino, ne rem nimum absurdum, & incredibilem referre videretur. Atq; ita omnia in concordiam rediguntur, quæ claritatis gratia oporteret in breuem summam redigere: id tamen commodius prestabimus Sectione sequenti.

SECTIO IV.

Quoties apparuerit Christus in ipso Resurrectionis die.

Pincipiò certum est, Christum in die Resurrectionis quinque apparuisse. Quæ sententia fuit Augustini dicto libr. 3. de consens. Euangel. capit. 25. quam D. Tho. hic art. 3. ad 3. docuit, & est certa. Nam ferè colligitur ex Euangelistis. Vt enim vidimus, illo die bis apparuit mulieribus, & Lu. 24. dicitur eadem die apparuisse duobus discipulis euntibus Emaus: ij rursum regressi statim Ierosolymam, vt nuntiarent Apostolis quæ viderant, inuenere ceteros discipulos dicentes, *Surrexit Dominus verè, & apparuit Simoni*: statimq; ad eos Dominus ianuis clausis ingreditur, vt idem Lu. Marc. ac Ioan. referunt. Fuerunt ergo quinque apparitiones in illa eadem die præter eam, quæ Virgini facta est. Nam si alie ab Euangelistis omiffæ sunt, ignorantur. Quod vero hæc contigerint, ipsa Dominica die, in qua Christus resurrexit, constat. Nam Matth. dicit Christum apparuisse foeminis in prima Sabbati, & idè dicit Marc. de apparitione facta Magdalene: idemq; est sensus Luca, qui eam diem vocat vnam Sabbati. Nam vna (more Hebræorum) ponitur pro prima (vt in superioribus diximus) & in eadè die narrat factas esse tres alias apparitiones. Deniq; addit D. Th. cōiecturam, ob quam Christus primo die toties apparuerit, scilicet, vt statim hanc resurrectionis constanter reciperent Apostoli, ceteriq; discipuli. Quia vero de primis duabus apparitionibus, earumq; ordine satis differimus, superest, vt de alijs tribus, ac de earum ordine dicamus.

Fr. Suarez, tom. 2.

A Secundo ergo verisimilius est, tertiam apparitionem factam esse Petro. Ita Aug. lib. 3. de consens. Euangel. ca. 25. Et solum potest probabili coniectura ostendi: Nam solus Lucas obiter hanc apparitionem attigit, non tam illam describendo, quam referendo, quid de illa discipuli iactarent. Paul. vero i. ad Cor. 15. huius apparitionis meminit iis verbis, *Christus resurrexit tertia die secundum scripturas, & visus est Cepha, & post hoc undecim*. Ex quibus verbis aliqui colligere voluerunt, Christum primum apparuisse Petro, quia Paulus hanc apparitionem primo loco ponit. Sed est sententia omnino falsa, & repugnans Euangelio Marci, nec habet in Paulo fundamentum. Quia ipse non affirmat, Christum primò apparuisse Petro, sed solum inter apparitiones, quas narrat, hanc ponit primo loco. Quia reuera fuit prior cæteris ibi descriptis: tamen, sicut non omnes ibi scriptæ sunt, ita non fuit hæc prima omnium apparitionum absolutè, & simpliciter. Sicut etiam Paulus ponit secundo loco apparitionem factam undecim discipulis, quæ sine dubio videtur esse illa, quæ facta est octauo die à resurrectione Domini: vel illa, quæ facta est recumbentibus undecim discipulis. Nam illa, quæ facta est ipso die resurrectionis ad vespèram, non est facta undecim (ab erat enim Thomas vt constat ex Ioanne) non igitur fuit ordine secunda, sed vt minimum sexta: ponitur tamen à Paulo secundo loco respectu earum, de quibus ipse scripsit. Sit ergo certum, hanc apparitionem factam Petro fuisse post primam apparitionem factam Mariæ Magdalene. Quod verò etiam fuerit post secundam factam mulieribus, nō est ita euidens in Euangelio, est autem valde verisimile: si consideremus ea, quæ hæcenus diximus de apparitionibus factis mulieribus, quod statim amplius explicabimus. Item colligi potest ex Matthæo qui refert, Christum, postquam apparuit mulieribus in via, dixisse illis, *Ite nunciate fratribus meis*, indicans vsque ad illud tempus nemini discipulorū apparuisse. Deniq; Cyr. lib. 12. in Ioan. 15. & 25. congruentiam reddit, ob quam Christus prius foeminis, quam viris apparuerit: vt sicut prima mulier, inquit, diabolo ministravit, sic Christo ministret mulieribus genus. Et Chryl. hom. 90. in Matt. Considera, inquit, quomodo & ipse per hæc mulieres resurrectionem discipulis annuntiat, huiusmodi sexum plurimum ignominie obnoxium in honorem, spesq; bonas adducens, & satiscientem curans. Addit Euthym. c. 68. in Matth. *Quo ante omnes diluculo surrexerant, ante omnes vidisse Dominum in mercedem sui studij, suæq; festinationis*. Relinquitur ergo, hanc apparitionem Petri posteriorum fuisse duabus factis mulieribus. Quod vero antecesserit duas sequentes, probatur. Et primo de apparitione facta discipulis cōgregatis ianuis clausis, res est euidens ex Luca, qui narrat, ante ingressum Christi in cenaculum ianuis clausis, dixisse discipulos, *Surrexit Dominus verè, & apparuit Simoni*. Deinde, de alia apparitione facta duobus discipulis euntibus Emaus sit probabilis coniectura ex Luca. Dicit n. eadem hora reuersos esse illos Ierosolymam, & inuenisse discipulos dicentes, apparuisse Dominum Simoni: ergo præcellerat illa apparitio. Dices, Dum illi discipuli redierunt ab Emaus in cenaculum, potuit Christus apparere Simoni, & ipse Simon narrare alijs discipulis. Propter hanc responsionem non dixi hoc esse certum, esse tamen verisimile, tum quia nulla est ratio ad excogitandum, in illo breui intervallo temporis apparuisse Petro, & congregatos esse discipulos, ac Petrum sibi factam apparitionem eis retulisse. Tum etiam, quia per se fuit conueniens, vt inter viros primo appareret Petro, vel quia futurus erat caput omnium, vel ne videretur neglectus propter peccatum commissum: sed indicaretur potius, quam esset utilis poenitentia, quantaq; Christi charitas, & sollicitudo consolandi discipulum magno dolore confectum ob crimen commissum. Nam propter has causas etiam angelus loquens ad foeminas,

Tertia apparitio Christi in die resurrectionis Petro facta. August. Luc. 24. 1. Cor. 15.

Ioan. 21.

Matth. 28. Cyril. Alex.

Chrysost.

Euthym.

Luc. 24.

Obiectio.

Responsio.